

West-Vlaanderen: een 'world class' kennisregio?

Wim Beernaert, CEO Nelson Group

Adviesbureau Nelson voerde in opdracht van het provinciebestuur een onderzoek uit naar de sterktes, zwaktes en ambities van West-Vlaanderen als kennisregio. Een twintigtal key actoren uit kennisinstellingen, het bedrijfsleven en de overheid werden bevroegd. Hierna volgen de eerste bevindingen. Het zijn als het ware bouwstenen om van West-Vlaanderen een unieke kennisregio te maken. Door samenwerking van het provinciebestuur en diverse actoren, wordt daar in de nabije toekomst verder werk van gemaakt.

Wat is een kennisregio?

Een kennisregio wordt gekenmerkt door **vernieuwing**, de **aanwezigheid van technologie** en een **hoog opleidingsniveau** van de werkende bevolking. In een kennisregio wordt een significant deel van de economische groei gecreëerd dankzij 'technische kennis'. Het is een regio waarin de **productiefactor 'kennis'** een steeds belangrijker plaats inneemt ten opzichte van arbeid, grondstoffen en kapitaal.

Is West-Vlaanderen een kennisregio?

We geven de top tien van de belangrijkste troeven en de grootste uitdagingen weer.

De tien belangrijkste troeven

1. Aanwezigheid van twee universiteiten en twee hogescholen in West-Vlaanderen met zowel onderzoek als onderwijs met een sterke focus op een aantal specifieke unieke opleidingen. Slimme specialisatie is hierbij het uitgangspunt.
2. De zes Fabrieken voor de Toekomst en de daaraan gekoppelde clusters en innovatieplatformen die meespelen in de internationale economie. Ook hier wordt gewerkt volgens het principe van slimme specialisatie.
3. Het West-Vlaamse entrepreneurship. Het West-Vlaamse bedrijfsleven heeft historisch een enorme veerkracht getoond door innovatie en toepassing van nieuwe technologieën.
4. Hogescholen en universiteiten werken steeds beter en meer samen

met het bedrijfsleven. Onderzoek is naast onderwijs een zeer belangrijke pijler voor hen.

5. De aanwezigheid van TUA West waardoor de netoverschrijdende samenwerking tussen de associaties Leuven en Gent geformaliseerd werd.
6. De aanwezigheid van diverse kennisinstellingen die sector- of clustergericht een zeer goede ondersteuning voor het bedrijfsleven leveren.
7. De aanwezigheid en uitbouw van de West-Vlaamse wetenschapsparken in Oostende, Kortrijk en Roeselare.
8. De Provincie en de POM West-Vlaanderen zijn belangrijke katalysatoren voor de kenniseconomie in West-Vlaanderen. Daarnaast beschikt het provinciebestuur met Inagro en het kenniscentrum Toerisme van Westtoer ook over andere eigen belangrijke kenniscentra.
9. Er zijn heel wat onderzoeksfaciliteiten en -infrastructuur aanwezig in West-Vlaanderen.
10. De omgevingsfactoren van West-Vlaanderen (levenskwaliiteit, zee, luchtkwaliiteit) zijn een belangrijke meerwaarde.

De tien grootste uitdagingen

1. Er wordt veel te weinig grensoverschrijdend gewerkt tussen de diverse clusters (Fabrieken voor de Toekomst).
2. De spin-off en spin-out creatie in West-Vlaanderen is quasi nihil. De laatste jaren is er wel een

beperkt aantal nieuwe initiatieven in deze richting genomen, en het is wel degelijk een speerpunt bij hogescholen en universiteiten.

3. De branding en het imago van West-Vlaanderen als kennisregio ontbreken. Er leeft een soort paradox dat West-Vlaanderen en kennisregio niet samen kunnen gaan.
4. De afwezigheid van een volledige universitaire campus in West-Vlaanderen vormt zeker een belangrijke handicap. Hier wordt echter door de slimme specialisatiestrategie op een zo goed mogelijke manier mee omgegaan.
5. Het aandeel in de publieke onderzoeksbudgetten is veel te laag in West-Vlaanderen.
6. Het aandeel van West-Vlaanderen in buitenlandse investeringen is te laag. Frisse ideeën van buitenlandse bedrijven en nieuwe internationale cultuur zijn nochtans heel belangrijk voor de ontwikkeling van een kennisregio.
7. Het ecosysteem tussen bedrijven, kennisinstellingen en overheid functioneert nog onvoldoende. De spontane netwerking dient versterkt te worden.
8. De West-Vlaamse cultuur en mentaliteit rond eigendomsrechten verhinderen soms innovatie en een vlotte samenwerking tussen bedrijf en kennisinstelling.
9. De West-Vlaamse braindrain blijft een heel belangrijke uitdaging. Het aantrekken en behouden van hoger opgeleiden voor zowel de

onderzoeks- als de bedrijfswereld blijft zeer moeilijk.

10. Het ontbreekt momenteel aan menselijk kapitaal om de kennisregio gestalte te geven. Valorisatiemanagement en business development zijn hierbij twee grote noden voor de regio.

Knowledge Region Ingredients Model (KRIM)

Adviesbureau Nelson ontwikkelde op basis van bestaande modellen (o.a. Gibbons – Saxenian – Hinoul) voor West-Vlaanderen een model met de **tien noodzakelijke ingrediënten** om verder uit te groeien tot een succesvolle kennisregio (Knowledge Region Ingredients Model (KRIM)).

Tijdens de bevraging besprak adviesbureau Nelson deze ingrediënten. De conclusies hiervan werden per ingrediënt samengevat in drie mogelijke scores: **goed, middelmatig en voor verbetering vatbaar**.

De volgende ingrediënten scoren 'goed':

1. Sectorspecifieke kenniscentra en hoger onderwijs

West-Vlaanderen beschikt over **twee types kenniscentra** die hun bijdrage aan de kennisregio kunnen leveren. In eerste instantie is er de aanwezigheid van twee universiteiten en twee hogescholen. Daarnaast zijn er heel wat specifieke kenniscentra die losstaan van het onderwijs en eerder gelinkt zijn aan het bedrijfsleven.

2. Ondernemers en rolmodellen

West-Vlaanderen is dé ondernemende provincie bij uitstek. Hoewel de regio eerder een minder kennisgerelateerd imago heeft, is er heel wat **innovatieve technologie**. Er is zeker voldoende potentieel om een aantal rolmodellen en ambassadeurs naar voor te schuiven.

3. Infrastructuur

De ontwikkeling van **bedrijventerreinen en incubatiecentra** die specifiek op kennisbedrijven en -clusters gericht

zijn, vormen een andere belangrijke factor van een succesvolle kennisregio. West-Vlaanderen beschikt over goede wetenschapsparken, incubatoren, startersinfrastructuur en piloot- en labo-infrastructuur.

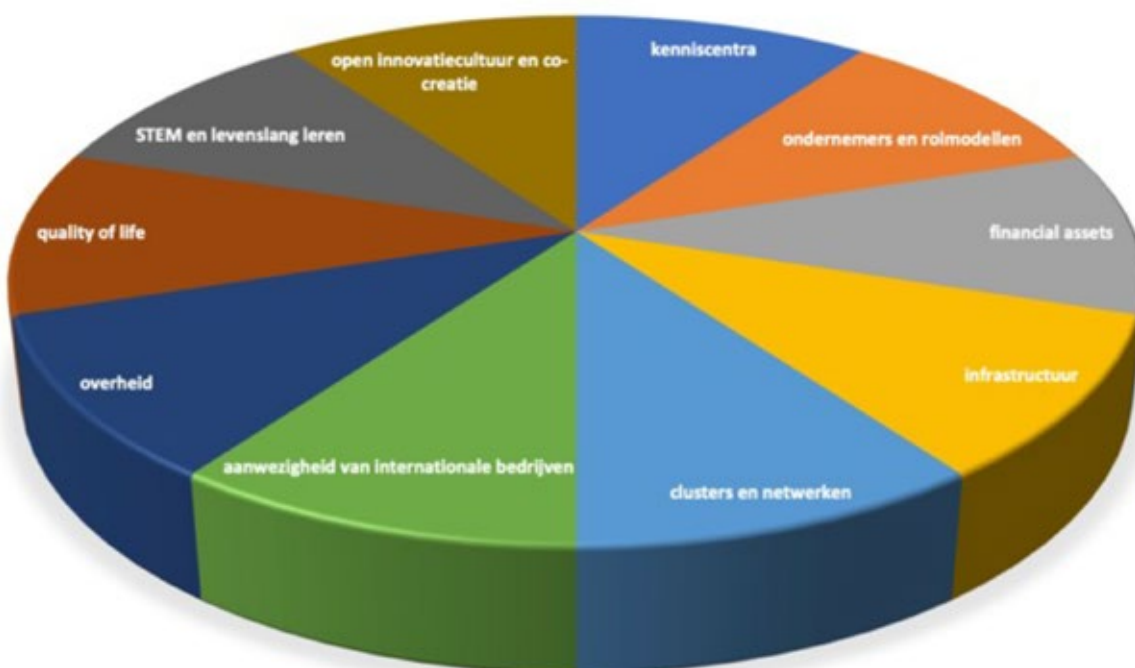
4. Clusters en netwerken

West-Vlaanderen beschikt over **zes Fabrieken voor de Toekomst** die als clusters beschouwd kunnen worden: Nieuwe Materialen, Agro-voeding, Blue Energy, Machinebouw & Mechatronica, Zorg economie en Drones. Verder kunnen **werkgeversorganisaties en sectorfederaties** de nodige netwerken aanreiken die een kennisregio nodig heeft.

5. Overheid

De overheid vervult binnen een kennisregio meerdere rollen. In eerste instantie is het belangrijk dat de overheid een **visie en ambitie** naar voor schuift. Daarnaast dient de overheid de kennisregio te **stimuleren** en te **faciliteren**. Dit kan onder andere door

Figuur 1: Knowledge Region Ingredients Model (KRIM): tien ingrediënten om uit te groeien tot een kennisregio (Nelson op basis van model Gibbons-Saxenian-Hinoul)

samenwerking te stimuleren, subsidies aan te bieden waar nodig en informatie maximaal transparant beschikbaar te stellen en te delen.

6. Quality of life

West-Vlaanderen beschikt over een **uitstekende levenskwaliteit** met propere lucht, de zee, veel open ruimte, Brugge als cultuurstad en top-toeristische bestemming, en een goede mobiliteit (minder files).

De volgende ingrediënten scoren 'middelmatisch':

7. Financial assets

Een kennisregio dient te beschikken over de nodige financiële middelen om aan kennisontwikkeling en kennisvalorisatie te doen. Dit kan gerealiseerd worden door een **goed werkende kapitaalmarkt** en de aanwezigheid van voldoende investeerders (zowel **durfkapitaal** als **groeikapitaal**). Bedrijven in

West-Vlaanderen vinden moeilijk de weg naar de risicokapitaalmarkt.

8. Aanwezigheid van internationale bedrijven

Hoewel West-Vlaanderen een typische kmo-regio is, heeft een aantal internationale topbedrijven zich in de regio gevestigd. Deze zorgen voor de **kruisbestuiving** en **stimulatie** van de lokale aanwezige ondernemingen. Hun aanwezigheid is de motor van kennisontwikkeling.

De volgende ingrediënten zijn 'voor verbetering vatbaar':

9. STEM & levenslang leren

STEM staat voor een waaier aan technologische, technische, exact-wetenschappelijke en wiskundige opleidingen en beroepen. De samenleving van vandaag heeft meer mensen nodig met een STEM-profiel. Naast STEM is ook levenslang leren

noodzakelijk voor een succesvolle kennisregio. Levenslang leren dient daarbij zeer ruim bekeken te worden, 'in company training' bijvoorbeeld maakt ook deel uit van levenslang leren.

10. Open innovatiecultuur en cocreatie

Een kennisregio is meer succesvol wanneer er een open innovatiecultuur heerst waarbij bedrijven met elkaar en met kennisinstellingen vlot samenwerken. Het gaat om het uitwisselen van innovatieve ideeën met de markt alsook met andere bedrijven in andere sectoren. Op deze manier trekken bedrijven nieuwe kennis aan die buiten de organisatie zit en die toegepast kan worden voor innovatie. In West-Vlaanderen verloopt dit niet makkelijk.

Visie en ambitie

Op basis van de interviews formuleerde Nelson de volgende visie en ambitie: West-Vlaanderen wil een **'world class' kennisregio** zijn die internationaal haar

Wervelende projecten Lybover

plaats kent tussen de diverse andere topregio's. De regio zet hiervoor in op een **smart specialisatie-strategie**, zowel op vlak van onderwijs als op vlak van economische speerpunten, uitblinkend in zes domeinen: Nieuwe Materialen, Agro-voeding, Blue Energy, Machinebouw & Mechatronica, Zorgconomie en Drones. West-Vlaanderen werkt op die manier aan de uitbouw van een innovatieve kennisregio met impact op regionaal, nationaal en internationaal vlak.

Twee tendensen stimuleren voortdurend de samenwerking tussen de clusters: **circulariteit** en **digitalisering**. De kennisregio wordt uitgebouwd via excellent ondernemerschap, toponderzoek, kwaliteitsvol onderwijs, permanente jobcreatie en sociale innovatie. De kennisregio creëert een **ecosysteem** volgens het quadruple helix-principe (bedrijven, kennisinstellingen, overheid en

bevolking). Dit ecosysteem is de kritische succesfactor voor de creatie van een succesvolle kenniseconomie. De brainpower in de regio zal worden versterkt door het behouden en aantrekken van hoger opgeleiden en kenniswerkers.

Om deze visie te realiseren wordt er de komende jaren op **zeven strategische assen** gewerkt:

1. De tien ingrediënten (KRIM) versterken en verder ontwikkelen: het versterken van de ingrediënten waarin we reeds goed zijn en het wegwerken van de tekortkomingen.
2. Infrastructuurontwikkeling: infrastructuur voor de totale 'company life cycle' dient aanwezig te zijn met een hoofdfocus op incubatoren, pilootinfrastructuur en wetenschapsparken.
3. Techtransfer en valorisatiemanagement: de transfer

en valorisatie van kennis naar het bedrijfsleven dient structureel te worden georganiseerd. Het aantal spin-offs en spin-outs dient te worden gestimuleerd.

4. Ontwikkelen van het ecosysteem: alle drempels en barrières die samenwerking en kennisontwikkeling verhinderen dienen te worden weggenomen.
5. Branding: Leuven MindGate en Eindhoven Brainport zijn twee sterke merken die als voorbeeld voor West-Vlaanderen als kennisregio kunnen dienen.
6. Business development: er dient (pro) actief op zoek gegaan te worden naar (inter)nationale bedrijven en researchafdelingen van bedrijven.
7. Internationalisatie: West-Vlaanderen streeft slimme internationale samenwerkingen na die de kennisregio mee helpen versterken.